

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету соціології та управління

Т.Ф. Бірюкова

« _____ » _____ 2023

ТЕОРІЯ ПОДІЛУ ВЛАДИ
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

очної (денної) форм здобуття освіти

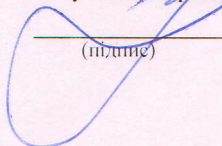
спеціальності 052 «Політологія»

освітньо-професійна програма «Політологія»

Укладач: Мальована Юлія Геннадіївна, к. політ.н, доцент кафедри політології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри політології

Протокол №1 від "1" вересня 2023 р.
Завідувач кафедри політології

(підпис)

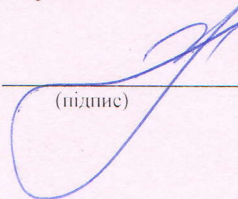
Є.Г.Цокур

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол №1 від "1" вересня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління

(підпис) Н.В.Горло

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

(підпис)

Є.Г.Цокур

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>	Кількість кредитів – 4	Обов'язкова	
Спеціальність 052 – Політологія	Загальна кількість годин – 120	Цикл дисциплін професійної підготовки	
Освітньо-професійна програма «Політологія»		2-й	-
		Лекції	
		24 год.	-
Рівень вищої освіти: магістерський	Змістових модулів – 6	Семінарські	
		12 год.	-
		Самостійна робота	
		84 год.	-
	Кількість поточних контрольних заходів – 6	Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Теорія поділу влади» є поглиблення знань про сутність, тенденції, закономірності розвитку феномену влади; засвоєння знань про особливості поділу влади на гілки, механізми та технології її здійснення, специфіку владного функціонування між гілками, здійснення владної компетенції в умовах системи стримувань та противаг; ознайомлення з теорією і практикою реалізації принципу поділу влади в Україні, а також формування у студентів здатності застосовувати набуті знання для об'єктивного сприйняття та фахової оцінки політичних процесів, що відбуваються у вітчизняному соціумі.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Теорія поділу влади» є: з'ясування сутності теорій розподілу влади, їх принципів, механізмів; дослідження особливостей та специфіки розподілу владних повноважень між різними інститутами державного механізму; аналіз принципів поділу влади в умовах трансформації та суспільно-політичних змін сучасності; характеристика принципів функціонування теорії розподілу влади у сучасній політичній практиці.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

1. основні теоретико-методологічні підходи до дослідження теорії поділу влади;
2. зміст, особливості, принципи поділу влади;
3. функціонування різних гілок влади та їх повноваження;
4. специфіку стримувань та противаг в системі поділу влади;
5. особливості функціонування принципу поділу влади на сучасному етапі;

6. принципи поділу влади у сучасній українській політичній системі;
7. перспективи та тенденції розвитку теорії поділу влади контексті глобалізації та інформатизації сучасних політичних процесів.

вміти:

1. аналізувати теорії поділу влади;
2. визначати передумови поділу влади;
3. аналізувати моделі функціонування поділу влади;
4. виявляти механізми функціонування системи стримувань та противаг;
5. аналізувати політично значимі проблеми поділу влади в сучасних демократіях і визначати політичні технології їх вирішення;
6. використовувати отримані знання та навички для аналізу розвитку теорії поділу влади та її сучасного стану та перспектив, правильно оформляти і представляти результати проведених досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання (знання, уміння тощо) та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>ЗК04. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК07. Вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.</p> <p>СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти.</p> <p>ПР02. Застосовувати спеціалізовані концептуальні знання з політології, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань.</p> <p>ПР05. Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle</p>
<p>ЗК02. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.</p> <p>СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.</p> <p>ПР06. Критично осмислювати принципи здійснення влади та публічної політики, політичних інститутів та процесів, світової політики та політики окремих країн та регіонів.</p>	<p>Опитування на семінарських заняттях; тестування в системі Moodle</p>
<p>ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>СК07. Спроможність ефективно виконувати політико-організаційні, експертно-аналітичні та консультаційні функції на національному та</p>	<p>Підготовка індивідуального дослідницького завдання; практичні завдання у системі moodle</p>

<p>міжнародному рівні. ПР08. Розробляти і реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері політології та з дотичних до неї міждисциплінарних напрямів з урахуванням методологічних, економічних, соціальних, правових та етичних аспектів.</p>	
<p>ЗК08. Здатність спілкуватися іноземною мовою. СК08. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати політологічні дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості. СК09. Здатність брати продуктивну участь у науковому співробітництві як на національному, так і міжнародному рівнях. ПР09. Пропонувати власні способи вирішення політологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання ПР10. Реалізовувати в практиці політичної діяльності навички політичного аналізу та прогнозування актуальних державотворчих процесів в Україні та світі.</p>	<p>Написання та усний захист індивідуального дослідницького завдання аналітичного характеру з презентацією його результатів</p>

Міждисциплінарні зв'язки.

У концептуальному, інформаційному і логічному плані даний курс тісно пов'язаний з такими дисциплінами, як «Політична філософія сучасності», «Етнонаціональна політика в сучасній Україні», «Методика викладання політологічних дисциплін».

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Зародження та витоки теорії поділу влади.

Тема 1. Розвиток теорії поділу влади у період Античності та Середньовіччя.

Основні етапи історії поділу влади. Розподіл праці як передумова виникнення теорії поділу влади. Ідеї розподілу державної влади в працях античних філософів – Платона, Аристотеля, Полібія, Цицерон та ін. Філософи Античності про диференціацію державного життя. Ідея Аристотеля про «середній клас» та його домінанту в суспільстві над «крайніми елементами».

Ідея поділу влади між церквою та королем періоду Середньовіччя (Ф. Аквінський, Е. Фименський, Жан де Вітерк, Мансгольд). Формування абсолютизму та поява концепції про посилення спеціалізації державної діяльності, диференціацію функцій влади, форми та методи їх здійснення (М. Падуанський, Н. Кузанський).

Тема 2. Розвиток теорії поділу влади у період Відродження та Нового часу.

Поява теорії поділу влади як результат компромісу між буржуазією та дворянством. Дж. Локк про ідею поділу влади на законодавчу, виконавчу та федеральну. Класична теорія поділу влади Ш.-Л.Монтеск'є, її обґрунтування як гарантії забезпечення політичних свобод громадян. Ідея «політичного механізму», що складається з взаємовідносин між різними гілками влади та системи стримувань та противаг.

Дж. Медісон про встановлення цільової конкуренції гілок влади та розбудову правового механізму «стримувань і противаг», що врівноважують політичну систему. У XVIII-XIX ст. принцип розподілу влади у працях І. Канта й Г. Гегеля.

Розвиток історії поділу влади у XVIII-XIX ст. Б. Констан про чотири влади у конституційній монархії. Дж. С. Міль про категорію політичної відповідальності у відносинах між законодавчою та виконавчою владами. Практичне втілення історії поділу влади. Конституція США 1787 р.

Змістовий модуль 2. Розвиток теорії поділу влади у світовій та українській політичній думці

Тема 3. Теорія та історія втілення принципів поділу влади у США.

Практичне втілення історії поділу влади. Закріплення принципу поділу влади у Конституції США 1787 р. Акцент не на соціальний, а на організаційний, так званий техніко-правовий, аспект розподілу повноважень між Конгресом, Президентом і Верховним судом. Розділення законодавчої, виконавчої і судової сфер державного управління перешкоджає зосередженню влади і тим самим не допускає зростання тиранії. Модель поділу влади в США.

Томас Джефферсон (1743-1826), як один із засновників системи стримувань та противаг. Дж. Медісон про народний суверенітет і владу більшості. Ідеї А. Гамільтона про принципи поділу влади.

Тема 4. Теорія поділу влади в українській політичній думці.

Теорія поділу влади у контексті розвитку української політичної думки. В українській політичній традиції елементи доктрини розподілу влади, у т. ч. засоби обмеження самовладдя гетьмана, знаходяться у першій українській конституції Пилипа Орлика (1710 рік). Розмежування повноважень в структурі державного механізму по Конституції П. Орлика 1710 р. Внесок у формування концепції розподілу влади В. Антоновича, М. Костомарова, М. Драгоманова, продовження лінії «народного суверенітету».

Основні положення Конституції УНР від 29 квітня 1918р. Концепція розподілу В. Старосольського: його застереження щодо схеми трьох влад та обґрунтування необхідності існування верховної влади як «засадничого стрижня усіх влад, як визначаючу і спрямовану їх силу». Чотирьохчленна організація державної влади О. Ейхельмана. Проект Конституції для Західної України, розроблений С. Дністрянським на початку 1920 року.

Змістовий модуль 3. Сутність теорії поділу влади

Тема 5. Сутність поділу влади.

Законодавча влада та її інститути. Верховенство законодавчої влади. Парламент та його структура. Функції парламенту. Характеристика одно- та двопалатних парламентів, їх різновиди. Класифікація парламентів на основі їх повноважень: з необмеженими повноваженнями, з обмеженими, консультативні. Форми контролю парламенту (питання до уряду, дебати, інтерпеляція, вотум недовіри, доповіді та звіти уряду та міністрів, парламентські слухання, розслідування, імпічмент тощо). Особливості організації законодавчої влади на місцях.

Виконавча влада та її інститути. Трансформації органів виконавчої влади. Виконавча влада на сучасному етапі: глава держави та уряд. Функції інститутів виконавчої влади. Шляхи формування виконавчої влади. Виконавча влада на містах, варіанти. Особливості виконавчої влади. Правовий статус монарха. Інститут президентства. Уряд. Міністерства та відомства.

Судова влада та її інститути. Поняття судова влада. Особливості судової влади. Привілеї судів. Протиріччя в діяльності судової влади. Здійснення судової влади: загальні конституційні принципи. Специфіка функціонування судової влади в різних країнах.

Тема 6. Моделі функціонування теорії поділу влади.

Парламентаризм як різновид взаємодії різних гілок влади. Формування парламентаризму. Основні принципи парламентаризму: пануюче положення; формування уряду; політична відповідальність уряду перед парламентом. Посилення виконавчої влади та причини цієї тенденції. Особливості принципу поділу влади у рамках парламентської тенденції. Особливості принципу поділу влади у рамках парламентської та парламентсько-президентської республік. Сильні та слабкі сторони.

Принцип поділу влади у президентських та президентсько-парламентських республіках. Класична президентська республіка США та особливості її державного механізму. Європейські приклади організації влади з домінантою глави держави (Франція, РФ, Білорусь). Сильні та слабкі сторони.

Сучасні модифікації принципу поділу влади. Особливості конституційних доктрин країн Латинської Америки. Французькі теоретики про установчу владу. Інші додаткові різновиди влади: контрольна, партійна, корпоративна та ін. Основні тенденції у розвитку концепції поділу влади.

Змістовий модуль 4. Практичні аспекти теорії поділу влади

Тема 7. Поділ влади як елемент сучасного конституціоналізму.

Принцип поділу влади як основний конституційний принцип сучасних демократичних держав. Складові частини механізму влади за теорією поділу влади. Моделі функціонування принципу поділу влади. Фактори, що обумовлюють формування таких моделей.

Основні проблеми поділу влади як елемента сучасного конституціоналізму. Український та зарубіжний досвід вибору моделей організації влади та чинники, що впливають на нього. Поділ влади на прикладі таких держав, як Україна, США, ФРН, Великобританія.

Тема 8. Стимування та противаги в системі поділу влади.

Особливості системи стимувань і противаг як одного із атрибутів демократичного розвитку. Нові підходи до розуміння системи стимувань і противаг у політичному контексті, враховуючи особливості сучасних політичних трансформацій.

Головні виміри функціонування системи стимувань і противаг та основні проблеми, які можуть виникати на кожному з цих рівнів. Система стимувань і противаг як важливий елемент політичної системи.

Функціональне наповнення системи стимувань і противаг як атрибуту демократичного розвитку держави. Принципи побудови демократії та верховенства права.

Змістовий модуль 5. Принцип поділу влади в сучасній українській політичній системі

Тема 9. Реалізація принципу поділу влади у сучасній Україні.

Структура державної влади України. Конституція України – основний документ, що регламентує структуру та повноваження інститутів державної влади. Верховна Рада - український парламент: формування, структура, повноваження. Статус голови держави, його функції. Судова влада в Україні. Конституційний Суд та його місце в системі державного механізму. Особливості організації влади на містах.

Система стимувань та противаг. Дисциплінуючі засоби Верховної Ради щодо Президента України та уряду. Процедура імпічменту. Право вето. Вотум недовіри. Президент – Верховна Рада: особливості взаємодії. Специфіка статусу уряду та його подвійна відповідальність. Проблеми взаємовідносин інститутів законодавчої та виконавчої влади з судовими органами. Співвідношення теорії та практики здійснення.

Тема 10. Проблеми та перспективи реалізації принципу поділу влади в сучасній Україні.

Проблеми та шляхи вдосконалення. Проблеми функціонування принципу поділу влади у державному механізмі сучасної України. Причини існуючих проблем. Шляхи вдосконалення форм правління. Проблеми взаємодії вищих інституцій державної влади в Україні в рамках принципів поділу влади та її єдності.

Перспективи реалізації принципів поділу влади та її єдності в Україні в контексті політичної реформи. Пошук найбільш оптимальної форми в умовах сучасної України. Розподіл влади – показник розвитку права і держави, організаційний вираз правового характеру держави, необхідна передумова для правової законності і режиму панування держави.

Змістовий модуль 6. Перспективи розвитку теорії поділу влади в умовах інформаційних процесів сучасності

Тема 11. Перспективи розвитку теорії поділу влади в сучасних умовах.

Особливості функціонування теорії поділу влади на сучасному етапі. Місце та значення концепції поділу влади у сучасній державно-правовій теорії та практиці. Проблема оптимального співвідношення повноважень законодавчої та виконавчої влади. Ризик узурпації влади. Питання щодо меж допустимості делегування влади.

Специфіка статусу судової влади. Питання щодо особливостей співвідношення загальної теорії та її «національної» практики реалізації.

Метаморфози влади в умовах інформаційної революції. Концепція Е. Тоффлера. Концепція розвитку нетократії О.Барда та Я.Зодерквіста. Політика в часи нетократії: проблема реалізації влади в інформаційному суспільстві.

Тема 12. Реалізації принципу поділу влади в інформаційному суспільстві.

Вплив інформаційної революції та становлення інформаційної цивілізації на принцип розподілу влади. Діджиталізація соціально-політичних процесів.

Способи впливу на суспільство формальними гілками влади через ЗМІ, такі як: ідеологія, пропаганда, агітація. Медіа як «четверта неформальна гілка влади». Способи медіа-маніпуляцій та можливі наслідки. Формування медіа-свідомості. Медіатизація та шоутизація влади, політичний перфоманс. Соціальні мережі як політичних інструмент.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години					Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Семінарські, год		о/д ф.	з/дист ф.	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
			о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	15	6	4	-	2	-	9	-	5	5	10
2	15	6	4	-	2	-	9	-	5	5	10
3	15	6	4	-	2	-	9	-	5	5	10
4	15	6	4	-	2	-	9	-	5	5	10
5	15	6	4	-	2	-	9	-	5	5	10
6	15	6	4	-	2	-	9	-	5	5	10
Усього за змістові модулі	90	36	24	-	12	-	54	-	30	30	60
Підсумковий семестровий контроль залік	30						30		30	30	40
Загалом											120
											100

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Розвиток теорії поділу влади у період Античності та Середньовіччя.	2	-
	Розвиток теорії поділу влади у період Відродження та Нового часу.	2	-
2	Теорія та історія втілення принципів поділу влади у США.	2	-
	Теорія поділу влади в українській політичній думці.	2	-
3	Сутність поділу влади.	2	-
	Моделі функціонування теорії поділу влади.	2	-
4	Поділ влади як елемент сучасного конституціоналізму.	2	-

	Стримування та протипаги в системі поділу влади.	2	-
5	Реалізація принципу поділу влади у сучасній Україні.	2	-
	Проблеми та перспективи реалізації принципу поділу влади в сучасній Україні.	2	-
6	Перспективи розвитку теорії поділу влади в сучасних умовах.	2	-
	Реалізації принципу поділу влади в інформаційному суспільстві.	2	-
Разом		24	-

6. Теми семінарських занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Розвиток теорії поділу влади у період Відродження та Нового часу.	2	-
2	Теорія поділу влади в українській політичній думці.	2	-
3	Моделі функціонування теорії поділу влади.	2	-
4	Стримування та протипаги в системі поділу влади.	2	-
5	Реалізація принципу поділу влади у сучасній Україні.	2	-
6	Реалізації принципу поділу влади в інформаційному суспільстві.	2	-
Разом		12	-

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може	5

			1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №1</u> Проаналізуйте соціальні, політичні, економічні та інші фактори, які стали передумовою формування теорії поділу влади. Які фактори, на вашу думку, були вирішальними?	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			10
2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 2	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне	<u>Практичне завдання</u>	5 балів – повна змістовна робота,	5

	завдання	<u>№2</u> Зробіть порівняльний аналіз теорій поділу влади Дж. Локка та Ш.-Л. Монтеск'є.	висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №3</u> Порівняйте президентсько-парламентську та парламентсько-президентську моделі	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології	5

		функціонування принципу поділу влади. Поясніть відмінності між ними.	дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			10
4	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №4</u> Питання за Змістовим модулем 4	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №4</u> Проаналізуйте чинники, що обумовлюють національну специфіку застосування принципу поділу влади. Наведіть приклади із сучасної політичної практики	5 балів – повна змістова робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	5

Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			10
5	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №5</u> Питання за Змістовим модулем 5	<p>5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність.</p>	5
	Практичне завдання	<u>Практичне завдання №5</u> Охарактеризуйте законодавчу, виконавчу та судову гілки влади у державному механізмі сучасної України (на основі конституційних положень).	<p>5 балів – повна змістова робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження;</p> <p>4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження;</p> <p>3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків;</p> <p>1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу</p>	5
Усього за ЗМ 5 контр. заходів	2			10
6	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №6</u> Питання за Змістовим модулем 6	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь	5

			<p>відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція</p> <p>4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність</p>	
	Практичне завдання	<p><u>Практичне завдання №6</u></p> <p>Проаналізуйте чинники, що обумовлюють сучасні тенденції в розвитку теорії поділу влади.</p>	<p>5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження;</p> <p>4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження;</p> <p>3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків;</p> <p>1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу</p>	5
Усього за ЗМ 6 контр. заходів	2			10
Усього за змістові модулі контр. заходів	12			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
-------	------------------------------	--	---------------------	--------------

	заходів			
1	2	3	4	5
Екзамен	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	1 бал за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 20 хвилин і одна спроба	20
	Практичне завдання	Розробіть оптимальну модель поділу влади для сучасної України в умовах поствоєнного відновлення.	20-18 – робота повністю розкриває тему, логічно структурована, оперування багатьма теоретичними поняттями, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування власної авторської позиції, наведення прикладів з політичної практики; 17-14 – положення та висновки есе недостатньо аргументовані, але робота достатньо логічна 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація положень має незавершений характер, розмита конкретика 9-5 - відсутня чітка структура, описовий характер 4-1 – робота фрагментарна, відсутня логіка та структура	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

Основна:

1. Демократія: від теорії до практики : підручник курсу / Грір Берроуз; пер. з англ. Ірина Бабаніна. Міжнародна фундація виборчих систем, 2018. 284 с.
2. Доморослий В. І. Основи демократії : навчальний посібник. Умань : ВВЦ «Візаві», 2021. 158 с.
3. Сучасні політичні процеси : навч.-метод. посіб. для здобувачів першого (бакалавр.) рівня вищої освіти / уклад. : Л. Кормич, І. Милосердна, А. Прохоренко ; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса : Фенікс, 2023. 58 с.
4. Талдикін О. В. Теорія влади. Структурно-логічні схеми і таблиці : навч. посібник. Дніпро : Дніпропр. держ. універ. внутр. справ, 2020. 164 с.

Додаткова:

1. Гайдук Ю. Мас-медіа як творці сучасних політичних міфів. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2017. Вип. 19. С. 72-76
2. Даль Р. Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція. Харків : Каравела, 2002. 214 с.
3. Забарський В. Принцип поділу влади в українському державотворенні. *Юридичний вісник*. 2014. № 31. С. 29-35.
4. Колодій А.Ф. На шляху до громадянського суспільства. Теоретичні засади й соціокультурні передумови демократичної трансформації в Україні : монографія. Львів : Червона Калина, 2002.
5. Кравців О. Р. Концепція поділу влади та її обмеження в працях Станіслава Оріховського (1513–1566 рр.). *Наше право*. 2005. № 4. С. 36-42.
6. Кравців О. Р. Політико-правові ідеї поділу влади в Україні (XII–XIX ст.). *Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2009. № 3. С. 42-52.

7. Кравців О. Р. Формування інституту розподілу влади в Україні у ході конституційного процесу (1990–1996 рр.). *Вісник Запорізького юридичного інституту*. 2004. № 3 (28). С. 37-44.
8. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Вплив глобалізаційних процесів на формування інформаційної політики держави. *Феномен пропаганди та антипропаганди у сучасному світі: історико-політологічний дискурс* / за загальною редакцією Васильчук Г. М., Маклюк О. М. Запоріжжя : Інтер-М. 2018 С. 45-57.
9. Мартинюк Р. С. Реалізація принципу поділу влади в сучасній Україні: політико-правовий аналіз. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія». 2007. 352 с.
10. Ніжник Н. Розподіл влади як основа сучасного парламентаризму. *Вісник центральної виборчої комісії*. 2016. № 1 (33). С. 31-35.
11. Приймак Ю. Система стримувань і противаг у взаємовідносинах між виконавчою та законодавчою гілками влади як механізм консолідації політичного режиму. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2015. Вип. 6. С. 16-19.
12. Толкач А. Еволюція теорії розподілу влади в історії світової політико-правової думки. *Форум права*. 2014. №2. С. 432-437.
13. Федорів У. Американські концепції парламентаризму. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Політологія»*. 2015. Вип. 9. С. 94-102.
14. Campbell T. Separation of Powers in Practice. *Stanford University Press*. 2004. 249 p.
5. Dahl Robert. A Preface to Democratic Theory. Chicago : University of Chicago Press, 2006.
6. Democratic transit in terms of security and development: Ukrainian and foreign experience: collective monograph / ed. by L.I. Kormych, Lviv-Toruń: Liha-Pres, 2019. 296 p.
15. Lijphart Arend Patterns of Democracy: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries. 2nd ed. New Haven&London : Yale University Press, 2012. 349 p.
16. Masterman R. The Separation of Powers in the Contemporary Constitution. *Cambridge University Press*. 2011. 297 p.
17. Shane P.M. Madison's nightmare : how executive power threatens American democracy. *The University of Chicago Press*. 2009. 259 p.

Інформаційні джерела:

1. Бабенко К. Конституційно-правовий вимір реалізації принципу поділу державної влади. URL: <http://kaas.gov.ua/>
2. Герасимчук Т.Ф., Киридон А.М., Троян С.С. Загальна теорія політики: навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Кондор», 2017. 226 с. URL : https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/31677/1/10__Троян_Теорія_політик_и.pdf
3. Даниленко С.І. Перевтілення демократії в інформаційну добу: роль нових медіа та громадянського комунікування. *Політичні дослідження / Political Studies*. 2021. № 1. С. 90-105. URL : <http://pd.ipiend.gov.ua/article/view/235502>
4. Демідова А.А., Ярова А.Б. Засоби масової інформації як «четверта неформальна гілка публічної влади»: способи медіа-маніпуляції. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2019. № 4. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/102.pdf.
5. Забокрицький І. Поділ влади як елемент сучасного конституціоналізму: український та зарубіжний досвід у контексті моделей організації влади. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Юридичні науки*. 2016. № 837. С. 122-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2016_837_21
6. Костицький В. Розподіл влади у правовій державі та соціально-нормативне закріплення ідеї свободи і демократії. URL: <http://www.kostytsky.com.ua>
7. Котуков О. А. Генезис наукових ідей щодо обмеження публічної влади. *Актуальні проблеми державного управління*. 2016. № 2 (50). URL: [http:// www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2016-2/ doc/1/03.pdf](http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/apdu/2016-2/ doc/1/03.pdf)
8. Мальована Ю. Г., Руднева А. О. Функціональні та процесуальні аспекти медіакомунікативного простору сучасної України. *Держава та регіони. Серія : Соціальні комунікації*. 2017. № 4 (32). С. 137-142. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drsk_2017_4_25.

9. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2016. 398 с. URL : https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/1091/1/NP_polit_pr_otsessy.pdf
10. Розподіл влади у правовій державі та соціально-нормативне закріплення ідеї свободи і демократії. *Соціологія права*. 2011. № 2. URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/39589/01Kostickiy.pdf?sequence=1>
11. Руднєва А. О., Мальована Ю. Г. Імідж України в умовах сучасних інформаційних процесів : цифрової трансформації та становлення електронного урядування. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2022. № 42. С. 320-327. URL: <http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/uk/2022-42>.
12. Шевчук, Д. Політика в часи нетократії: проблема реалізації влади в інформаційному суспільстві. *Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні*. 2010. С. 73-83. URL: <https://eprints.oa.edu.ua/658/1/10.pdf>
13. Measuring the Information Society. Geneva, Switzerland. 2013. 254 p. URL: https://www.itu.int/en/ITUUD/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013_without_Annex_4.pdf
14. Rudnieva A., Malovana Y. The Image of Ukraine in the International Arena in the Minds of the Current Processes of Digital Transformation and e-Government. *Citizen-centric e-Government in the European Union* / Dudzik S., Kawka I. Krakow : WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA. 2023. С. 271-289. URL: <https://books.akademicka.pl/publishing/catalog/view/529/1728/2165>.